

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Бовсуновська Г.С.

асистент,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ПРИ ВИЗНАЧЕННІ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ

Поступове залучення України до процесів глобалізації, складні економічні, соціальні і політичні умови, в яких відбувається становлення страхового ринку, спонукає науковців до вивчення вітчизняного страхового ринку та рівня його фінансової безпеки. Згідно законодавства України, фінансова безпека – це такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [3].

Важливим питанням сьогодення є оцінка фінансової безпеки страхового ринку, оскільки саме страховий ринок є підґрунтям для створення дієвої системи захисту громадян, суб'єктів господарювання та держави у разі настання несприятливих подій. Крім того, страховий ринок є потенційним джерелом довгострокових інвестицій в економіку держави.

Фінансова безпека страхового ринку у цілому і конкретного страховика, зокрема, це такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дозволив би їм у разі потреби відшкодувати обумовлені у договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування [1, с. 31].

Фінансова безпека страхового ринку визначається низкою показників – індикаторів фінансової безпеки, а також залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх чинників. Оцінка фінансової безпеки страхового ринку проводиться згідно законодавчо закріпленої методики розрахунку рівня економічної безпеки України [3].

Оскільки фінансова безпека страхового ринку визначається рівнем його захищеності та ступенем ефективності діяльності то, основними показниками, що використовують при оцінці фінансової безпеки будуть наступні показники: показник проникнення страхування;

показник щільності страхування; частка довгострокового страхування в загальному обсязі зібраних страхових премій; рівень страхових виплат; частка премій, що належать перестраховикам нерезидентам; частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя).

З метою поглибленого аналізу та порівняння рівня фінансової безпеки страхового ринку за певні проміжки часу, крім розрахунку і аналізу основних фінансових індикаторів, використовують інтегральну оцінку рівня фінансової безпеки.

Питання розрахунку і оцінки інтегрального показника є дискусійним та має важливе методологічне значення. Існує різні методи визначення інтегрального показника. Одним з найпростіших методів розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки страхового ринку є розрахунок з використанням вагового коефіцієнту для кожного з оцінюваних показників. Згідно «Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» такий показник розраховується за формулою:

$$I_y = \sum_{i=1}^n a_i \cdot z_{iy},$$

де I_y – інтегральний індекс фінансової безпеки страхового ринку за y -й рік;

a_i – ваговий коефіцієнт, що визначає ступінь внеску i -го показника в інтегральний індекс;

z_{iy} – нормалізовані значення вхідних показників за y -й рік.

Перевагою такого методу є його простота застосування, легкість розрахунку, недоліком – неточність результатів, оскільки при цьому не враховується напрям оптимізації відповідних індикаторів, тобто відбуватиметься зниження рівня фінансової безпеки страхового ринку зі зменшенням або навпаки зі збільшенням величини відповідного показника. Для показників дестимуляторів характерним є наявність зворотнього зв'язку між показником та рівнем фінансової безпеки. Для, так званих, показників стимуляторів характерний прямий зв'язок між показником та рівнем фінансової безпеки. Можлива наявність й іншого типу показників – змішаного типу, який до певного значення показника проявляється як стимулятор, а в разі подальшого збільшення як дестимулятор. Показниками стимуляторами при розрахунку рівня фінансової безпеки страхового ринку є показник щільності страхування, рівень страхових виплат та частка довгострокового страхування в загальному обсязі зібраних страхових премій. Показником дестимулятором є частка премій, що належать перестраховикам

нерезидентам. Змішаними показниками є показник проникнення страхування та частка надходжень страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій.

Іншим методом представлення інтегрального показника фінансової безпеки страхового ринку є графічний метод. В основі графічного методу розрахунку лежить побудова багатокутника. Інтегральний показник фінансової безпеки розраховується для відповідного періоду. Період, що має найвищий рівень фінансової безпеки, матиме многокутник з найбільшою площею. Площа кожного многокутника розраховується за формулою:

$$S = \frac{1}{2} \cdot \sin \frac{360^\circ}{n} \cdot (x_1 \cdot x_n + \sum x_i \cdot x_{n+1}),$$

де x_i – факторний показник з урахуванням ступеня відхилення,

n – кількість аналізованих груп факторів.

Графічна інтерпретація даного способу дає змогу побачити відмінності окреслених фігур, оцінити тенденції, що призвели до збільшення чи зменшення рівня фінансової безпеки. При цьому, такий спосіб визначення інтегрального показника рівня фінансової безпеки теж має недолік через неврахування типу індикаторів (стимулятор, дестимулятор), які використовуються при підрахунку.

Кожен з двох методів розрахунку інтегрального показника рівня фінансової безпеки страхового ринку дає змогу оцінити загальні тенденції активності страхового ринку у різні періоди часу, визначити слабкі та сильні сторони учасників страхових відносин, однак має свої переваги та недоліки, які необхідно враховувати при їх використанні.

Список використаних джерел:

1. Кравчук Н.Я. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник. / Н.Я. Кравчук, О.Я. Колісник, О.Ю. Мелих. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
2. Матвійчук Л.О. Концептуальні аспекти фінансової безпеки страхових компаній / Л.О. Матвійчук // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. – Вип 2/1. – С. 30-32.
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс]: наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.